16. Mâzî-Muzârî Fiillerin Olumsuzu (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)

16.1. Mazi Fiilin Olumsuzu

16.1.1. Harfu Nefy

Mâzî fiilin başına ما olumsuz takısı eklenir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası	Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası
Bilmediler	مَا عَلِمُوا	عَلِمُوا	Yazmadım	مَا كَتَبْتُ	كَتَبْتُ
Yardım etmedin	مَا نَصَرْتَ	نَصَرْتَ	İçmediniz	ماَ شَرِبْتُمْ	شَرِبْتُمْ
Bulmadık	مَا وَجَدْنَا	وَجَدْنَا	Vurmadın	ماَ ضَرَبْتَ	ضَرَبْتَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmadınız.	ماَ فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmadın.	ماَ ضَرَبْتَ الْحِصَانَ
Kalemi bulmadık.	مَا وَجَدْنَا الْقَلَمَ
Adil gazeteyi okumadı.	عاَدِلٌ ماَ قَرَأَ الصَّحِيفَةَ
İbrahim kalemi almadı.	إِبْرَاهِيمُ ماَ أَخَذَ الْقَلَمَ
Hatice kitabı açmadı.	خَدِيجَةُ ماَ فَتَحَتِ الْكِتاَبَ

Not 1: İki fiil birlikte olumsuz yapılacaksa لاَ kullanılır. Mutlak olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yedim ne de içtim.	لا أَكَلْتُ ولا شَرِبْتُ
Ne biz onları gördük ne de onlar bizi gördü.	لاَ رَأَيْنَاهُمْ ولاَ رَأَوْنَا

Not 2: Mazi fiilin başına لاَ getirilirse gereklilik bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmamanız gerekir.	لاَ فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmaman gerekir.	لاَ ضَرَبْتَ الْحِصَانَ

16.1.2. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârînin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.

2. Sonu meczûm (cezimli) olur.

3. Muzârîden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	غَائِبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	غَائِبَةٌ (مُؤَنَّثٌ) (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	مُخَاطَبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	مُخَاطَبَةٌ (مُؤَنَّثٌ) (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	مُتَكَلِّمٌ (مُشْتَرَكٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	اَلْمَالُ لَمْ يَنْفَعْ صَاحِبَهُ
Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	اَلشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسِ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلاَبِسَكِ

16.1.3. Cahd-ı Müstağrak

Muzârî fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمْ yerine (لَمَّا) getirilince; muzârî fiili cezmeder, mâzîye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ..madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
لَمَّا يَكْتُبُوا	لَمَّا يَكْتُبَا	لَمَّا يَكْتُبْ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	
لَمَّا يَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبْ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمَّا تَكْتُبُوا	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبْ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمَّا تَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمَّا نَكْتُبْ	لَمَّا نَكْتُبْ	لَمَّا أَكْتُبْ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأْهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلِ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	اَلْبِنْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَا فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...dığı zaman, ..diği zaman, ..dığında, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

16.2. Muzari Fiillerin Olumsuzu

16.2.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu

Muzâri fiilin başına مَا getirilmek suretiyle şimdiki yani şu andaki geçici, uzun sürmeyecek olan bir olumsuzluk yapılmış olur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmiyor	مَا يَشْرَبُ	İçiyor	يَشْرَبُ
Yazmıyor	مَا يَكْتُبُ	Yazıyor	يَكْتُبُ
Gitmiyorum	مَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتْحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmiyor.	لاَ، اَلْأُخْتَانِ مَا تَدْخُلاَنِ الْمُتْحَفَ
Çocuklar elbiseleri giyiyor mu?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلاَدُ الْمَلاَبِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymiyorlar.	لاَ، اَلْأَوْلاَدُ مَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmiyor.	لاَ، اَلتِّلْمِيذَاتُ مَا يَدْخُلْنَهُ

16.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzu

Geniş zamanın olumsuzunu yapmak için muzârî fiilin başına لاَ getirilir. En çok kullanılan olumsuzluk edatı budur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmez	لاَ يَشْرَبُ	İçer	يَشْرَبُ
Yazmaz	لاَ يَكْتُبُ	Yazar	يَكْتُبُ
Gitmem	لاَ أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتْحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لاَ. اَلْأُخْتَانِ لاَ تَدْخُلاَنِ الْمُتْحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلاَدُ الْمَلاَبِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لاَ. اَلْأَوْلاَدُ لاَ يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لاَ. اَلتِّلْمِيذَاتُ لاَ يَدْخُلْنَهُ

16.2.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu

A) Gelecek zamanın olumsuzunu yapmak için muzârî fiilin başına لاَ getirilir. Bu şekilde gelecek zamanın olumsuzu yapılabileceği gibi sevfe (سَوْفَ) den sonra لاَ getirilerek de yapılabilir. Bunun yanında fiilin başına gelecek zaman yapmak için sin (سَ) getirilmiş ise لاَ ondan önce getirilerek olumsuz yapılır. Bu olumsuzluk kesinlik ifade etmez ancak çoğunlukla, hemen hemen olumsuz anlamı verir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmeyecek	سَوْفَ لاَ يَشْرَبُ	İçecek	سَوْفَ يَشْرَبُ
Yazmayacak	سَوْفَ لاَ يَكْتُبُ	Yazacak	سَوْفَ يَكْتُبُ

Gitmeyecek	سَوْفَ لاَ أذْهَبُ	Gideceğim	سَوْفَ أَذهَبُ
İçmeyecek	لاَ سَيَشْرَبُ	İçecek	سَيَشْرَبُ
Yazmayacak	لاَ سَيَكْتُبُ	Yazacak	سَيَكْتُبُ
Gitmeyecek	لاَ سَأَذْهَبُ	Gideceğim	سَأذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتْحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لاَ، اَلْأُخْتَانِ لاَ تَدْخُلاَنِ الْمُتْحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلاَدُ الْمَلاَبِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لاَ، اَلْأَوْلاَدُ لاَ يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذاَتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لاَ، اَلتِّلْمِيذاَتُ لاَ يَدْخُلْنَهُ

Not: لاَ ve لَمَا birbirlerinin yerlerine de kullanılabilirler.

B) Gelecek zamanın kesinlik bildiren olumsuzunu yapmak için muzârî fiilin başına لَنْ getirilir. Fiilin son harfinin harekesi de fetha yapılır. Fiilin sonunda efâl-i hamse nunu varsa nun harfi atılır. Nun-u nisvelere mebni oldukları için dokunulmaz. Bu nunlar muzari müennes çoğul fiillerde bulunur. Müzekker çoğul muzari fiildeki nun atıldıktan sonra elif ilave edilir.

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
لَنْ يَعْلَمُوا	لَنْ يَعْلَمَا	لَنْ يَعْلَمَ	غَائِبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bilmeyecekler	O ikisi bilmeyecek	O bilmeyecek	Türkçesi	
لَنْ يَعْلَمْنَ	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمَ	غَائِبَةٌ (مُؤَنَّثٌ) (Müennes)	
لَنْ تَعْلَمُوا	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمَ	مُخَاطَبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bilmeyeceksiniz	Siz ikiniz bilmeyeceksiniz	Sen bilmeyeceksin	Türkçesi	

لنْ تَعْلَمْنَ	لنْ تَعْلَمَا	لنْ تَعْلَمِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ اَعْلَمَ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bilmeyeceğiz	Biz ikimiz bilmeyeceğiz	Ben bilmeyeceğim	Türkçesi	